

МУЛЬТИМЕДИА ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ОҚЫТУДА ҚОЛДАНУДЫҢ ДИДАКТИКАЛЫҚ МҮМКІНДІКТЕРІ

Айтбенова А.А.

Қазіргі кезде Қазақстан Республикасының білім жүйесінде ақпараттық және коммуникациялық технологиялар құралдарының интеграциясы, қазіргі ақпараттық технологиялары бар білім жүйелерінің жұмыстарын біріктіру мақсатымен оқу үрдісін және ғылыми зерттемелерді ғылыми-әдістемелік қамтамасыздандыру жүзеге асырылып жатыр. Ғылыми-техникалық прогрестің дамуы мен қазіргі компьютерлік және телекоммуникациялы техниканың пайда болуы, қазіргі мультимедиа жүйелері және сәйкесінше әдістемелік инновациялардың өзектілігі, білім жүйесінің барлық деңгейлерінде мамандарды даярлау үрдісін жетілдіруді қажет етеді.

Жаңа ақпараттық технологиялар көмегімен оқу үрдісі мен білім жүйесін жетілдіру үшін көп мүмкіндіктер бар. Осындай дидактикалық құралдардың бірі – мультимедиа болып табылады.

Мультимедиа – бұл қазіргі техникалық және бағдарламалық құралдарды қолдану арқылы интерактивті бағдарламалық қамтамасыздандыруды басқарумен орындалатын визуальді және аудиоэффектілердің өзара әрекеті. Мультимедиа-технологияларды іске асырудың негізгі ортасы бейнелеудің компьютерлік және бейнекомпьютерлік ортасы болып табылады.

«Мультимедиа» ұғымының әртүрлі анықтамалары бар, жалпы мультимедиа туралы сөз қозғағанда мәтін, графика, мультипликация, бейне және дыбыстардың бірігуі туралы айтылып жатқанын түсінуге болады. «Мультимедиа» ұғымы ағылшын тілінен аударғанда “multy”, “multiple” (көп бөліктен тұратын) және “media” (орта, құрал) дегенді немесе латын тілінен аударғанда “multum” (көп) және “media, medium” (құрал, әдіс) дегенді білдіреді. [1]

«Мультимедиа» сөзінің бірнеше анықтамасы бар. Мультимедиа – бұл:

– әртүрлі типті ақпаратты өңдеу құралдарын өңдеу, жүргізу, қолдану ретін түсіндіретін технология;

– түрлі типтегі ақпаратты өңдеу мен көрсету технологиясы негізінде құралған ақпараттық қор;

– түрлі типтегі ақпаратты өңдеу мен көрсетумен байланысқан компьютерлік бағдарламалық қамтамасыздандыру;

– түрлі типтегі ұлттық визуалды (мәтін, графика) ақпаратты және динамикалық (сөз, музыка, бейне, анимация және т.б.) ақпаратты біріктіретін ақпараттың жалпы түрі болып табылады [2].

Компьютерлік технологиялар облысындағы мамандар көбінесе келесі анықтаманы қолданады: мультимедиа – бұл ұлттық визуалды ақпаратты (мәтін, графика) және динамикалық ақпаратты (сөз, музыка, бейне, анимация) біріктіретін, мультимедиа құрамына кең түрде ақпараттық мүмкіндіктерді кірістіруге мүмкіндік беретін, адамға тиімді ықпал жасайтын түрлі бағдарламалық және техникалық құралдарды қолданатын, компьютерлік технологиялардың ерекше түрі.

«Мультимедиа құралдары» ұғымын ашып айту үшін, Е.Л.Федотованың анықтамасын қолданайық: «мультимедиа құралдары – бұл адамның әртүрлі орталарды (дыбыс, бейне, мәтін және анимация) пайдаланып, компьютермен сұхбаттасуға мүмкіндік беретін, ақпараттық және бағдарламалық құралдар жиынтығы». [3]

Мультимедиа құралдарын оқу үрдісінде пайдалану уақытты үнемдеуге, өтілген сабаққа байланысты көп нәрсені ұқтыруға, практикалық жұмыстарды көбірек жүргізуге мүмкіндік береді, қатысушылардың логикалық ой-өрісінің дамуына және өздігінен жұмыс істеу қабілетінің қалыптасуына ықпал етеді.

Білім жүйесіндегі мультимедиа – жаңа құбылыс болып табылады. Оқытуда мультимедианың дидактикалық мүмкіндіктері мен модельдерін тиімді қолдану негізгі мәселе болып келеді. [1]

Мультимедианың технико-педагогикалық және дидактикалық мүмкіндіктерінің негізінде Н.В. Клемешова оқу үрдісінде жү-

зеге асырылатын оның потенциалды функцияларын белгілейді. Ондай функцияларға зерттеуші түсіндіру, ақпараттық, эвристикалық, жүйелік, дамыту, функцияларын жатқызады. Сонымен қатар, оқу үрдісінде мультимедианы тиімді қолданудың шарттарын белгілейді. Ондай шарттарға келесілер жатады:

мультимедианың дидактикалық мүмкіндіктеріне сәйкес сабақтарды құру;

сабақтың мақсаттары, студенттерді дайындау деңгейі, оқу материалын меңгеру ерекшеліктеріне сәйкес педагогикалық мультимедиалық бағдарламаларды тиімді таңдау;

мультимедианы қолданудың жалпы ғылыми және дидактикалық ережелерін сақтау [4].

Н.В. Клемешова оқу іскерлігін қалыптастыру кезінде мультимедианы дидактикалық құрал ретінде қолданудың тиімділігі, оқу іскерлігінің қатысушыларының меңгеру моделіне сәйкес мультимедианы қамтитын оқу сабағының жүйесін құруға байланысты екенін анықтайды.

И.Г. Захарова зерттеушінің пікірінше, оқу үрдісінде мультимедианы тиімді қолдану, сәйкес технологиялар оқу жүйесінің құрамасы болып табылмай, оқытушылар мен студенттердің жаңа мүмкіндіктерін қамтамасыздандыра отырып, берілген процеске негізді және үйлесімді бірігіп ене алатын болғанда мүмкін болады дейді. [5]

Зерттеуші О.Г. Готовцеваның жұмысында ұсынылған моделінің негізінде оқу үрдісіндегі мультимедиа технологиясының интеграциясының кезеңдерін келесі түрде көрсетуге болады:

– ынталану (оқу үрдісінде мультимедиа технологияларын қолдану қажеттілігі және оны практикада жүзеге асыру мүмкіндігі);

– талдау және баға беру (оқу пәнінің, оқу сабағының формаларын, критерийлерін және бейімді бағалау әдістерін үйренудің мақсаттары мен есептерін анықтау);

– оқытудың мультимедиа құралдарын таңдау (мультимедианың құралдарын өңдеуді таңдау);

– жобалау және интеграция (оқу – әдістемелік құжаттарды дайындау);

– жобаны жүзеге асыру;
– мониторинг және бейімделу (білім процесінің қадамын басқару);

– қорытындыларды талдау. [6]

Мультимедиалық технологияларды пайдаланып оқыту кезінде мынадай нәтижелерге қол жеткізуге болады:

Оқу материалын терең түсінуге;

Оқу мотивациясының артуына;

Алынған білімнің ұзақ уақыт есте сақталуына;

Білім беруге жұмсалатын шығынның азаюына т.б.

Оқытуда мультимедиа құралдарын қолдану дидактиканың негізгі қағидаларын кешенді түрде іске асыру үшін өте қолайлы.

Сонымен, қазіргі ақпараттық технологиялар, соның ішінде мультимедиа технологиялары, студенттердің оқу материалдарымен өзіндік жұмыс жасауына, оны шешуіне, мультимедиа бағдарламаларының интерактивті мүмкіндіктерін қолдануына, оқу тобында бірігіп жұмыс жасауды ұйымдастыруына мүмкіндік береді. Бұл оқытудың тиімділігін жоғарылатуға ықпал етеді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1 Шлыкова С.В. Культура мультимедиа: Учеб. пособие для студентов /МГУКИ / О.В. Шлыкова. – М.: ФАИР-ПРЕСС, 2004. – 416 с.

2 Осин А.В. Мультимедиа в образовании: контекст информатизации / А.В. Осин. – Издательский сервис, 2004. – 320 с.

3 Федотова Е.Л. Информационные технологии в профессиональной деятельности [Текст]: Учебное пособие / Е.Л. Федотова. – М.: ИНФРА-М, 2008. – 347с.

4 Клемешова Н.В. Мультимедиа как дидактическое средство высшей школы: Автореф. дисс. канд. пед. наук – Калининград, 1999.

5 Захарова И.Г. Информационные технологии в образовании: Учеб. пособие для студентов высших пед. учеб. заведений / И.Г. Захарова. – М.: Академия, 2003.

6 Готовцева О.Г. Педагогическое обеспечение творческой самореализации студентов средствами мультимедиа-технологий: Дисс. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / О.Г. Готовцева. – Якутск, 2007. – 157 с.

Резюме

В статье рассматриваются возможности использования мультимедиа технологий в образовании, выделяются условия эффективного применения мультимедиа и этапы интеграции мультимедиа технологий в учебном процессе.

Conclusion

The article looks at the possibilities of multimedia technology in education, highlights the conditions of effective use of multimedia and stages of integration of multimedia technologies in educational process.

СМД-ПОДХОД К ИЗУЧЕНИЮ ПРОБЛЕМЫ ПОНИМАНИЯ ТЕКСТА

Котлярова Т.Я.

Среди направлений современных исследований в области изучения процесса понимания вообще и понимания художественного текста в частности наиболее перспективным представляется деятельностный подход, при котором читательская рефлексия, как обыденная, так и дискурсивно представленная, есть необходимое условие понимания текстов, содержащих аксиологический параметр художественности. Понимание в этом случае рассматривается как активная мыследеятельность, регулируемая самосознанием, а художественный текст – как смыслопорождающее устройство, организующее мыследеятельность реципиента в направлении пробуждения рефлексии, понимания смысла текста и, далее, обогащения личности новыми смыслами.

Положение о том, что ключом к познанию языка является его изучение в действии, стало программным для современной лингвистики. Е.С. Кубрякова приходит к выводу, что изучение текстов как готовых, сложившихся речевых произведений тоже может рассматриваться как изучение языка в действии: «Текст с этой точки зрения выступает как результат использования системы языка и каких-то ее строевых элементов, и при восприятии этого текста мы наблюдаем, как функционировал язык и как использовался он тем, кто создал данный текст» [1, 4].

Г.П. Щедровицкий отмечает, что если в изучении какого-либо объекта «нет порядка» и представления о нем кажутся нескладными и противоречивыми, то надо перестать искать причины и источники этого беспорядка в объекте, «а обратиться к своей

собственной мыследеятельности, к ее средствам, методам и формам организации, и произвести перестройку в них, ибо наши представления об объекте, да и сам объект как особая организованность, задаются и определяются не только и даже не столько материалом природы и мира, сколько средствами и методами нашего мышления и нашей деятельности» [2, 206].

На наш взгляд, эти слова учёного точно характеризуют положение дел в изучении текста, и для продуктивных исследований в этой области перспективным является именно системомыследеятельностный подход (СМД-подход). По мнению Г.П. Щедровицкого, «именно в переводе нашего внимания и наших интересов с объекта как такового на средства и методы нашей собственной мыследеятельности, творящей объекты и представления о них, и состоит суть деятельностного подхода» [2, 207].

Деятельностью становятся те процессы, которые происходят при подключении активного сознания, являющегося продуктом сложноорганизованных форм мыследеятельности, характеризующих человека. М.К. Мамардашвили отмечает, что «мир познается не природой данными нам органами, а органами, возникшими, ставшими в пространстве самого познания и в этом смысле расширяющими возможности человеческого существа и делающими познание относительно независимым от случайности того, что человек наделен природой именно данным чувствующим аппаратом и способностями интеллекта» [3, 9].

Идея деятельности рассматривается Г.П. Щедровицким как главный объясни-